

Μακεδονικά

Τόμ. 16, Αρ. 1 (1976)



Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας
(7-10 Νοεμβρίου 1976)

Ιωάννης Α. Παπανδριανός

doi: [10.12681/makedonika.648](https://doi.org/10.12681/makedonika.648)

Copyright © 2015, Ιωάννης Α. Παπανδριανός



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπανδριανός Ι. Α. (1976). Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας (7-10 Νοεμβρίου 1976). *Μακεδονικά*, 16(1), 361–363. <https://doi.org/10.12681/makedonika.648>

τὲς ἀναφέρουν συχνὰ τὰ πολλὰ δῶρα τοῦ Νείλου στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη¹. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου μὲ τὸν κατάλογο τῶν δώρων στὸν V. A. Korobov, ποὺ ἐτοιμαζόταν νὰ πᾶ στὴν Κωνσταντινούπολη, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ N. P. Lihačev².

β) Ἄλλο κείμενο τοῦ Νείλου, στὴ ρωσικὴ γραμματεία, εἶναι ἓνα γράμμα λειτουργιολογικοῦ περιεχομένου. Τὸ γράμμα αὐτὸ τὸ ἔστειλε ὁ Νείλος ἢ στὸν Georgij Dimitrievič³ ἢ στὸν Jurij Tjutin «Ἑλληνα καὶ συγγενή του»⁴, καὶ ἀναφέρεται στὴν ὕψωση τοῦ Ἄρτου τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου⁵.

γ) Τὸ τελευταῖο κείμενο ἀπὸ τὰ γνωστὰ τοῦ Νείλου εἶναι ἓνα γράμμα τοῦ στοῦ γιὸ τοῦ ἡγεμόνα, τὸ Jurij Ivanovič. Ὁ Jurij Ivanovič (1480-1536) εἶναι ὁ δεῦτερος γιὸς τοῦ ἡγεμόνα Ἰβάν Γ' καὶ τῆς Ζωῆς-Σοφίας Παλαιολογίνας⁶ καὶ εἶχε, σὰν πρίγκηπας, τὴ διοίκηση σὲ τέσσερις περιοχὲς (Dmitronskij, Zvenigorodskij, Kašinskij καὶ Uglickij), ποὺ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς ἦταν στὴν ἐπαρχία τοῦ ἐπισκόπου Νείλου. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου πρέπει νὰ εἶναι ἀπάντηση σὲ γράμμα τοῦ Jurij Ivanovič, ποὺ δὲ βρέθηκε ὡς σήμερα, στὸν ἐπίσκοπο. Ὁ Jurij Ivanovič στὶς φροντίδες του νὰ χτίσῃ μιὰ ἐκκλησία ἔμαθε ὅτι ἔπρεπε ἓνας ἐργάτης καὶ σκοτώθηκε μέσα σ' αὐτήν. Ὁ πρίγκηπας τότε ἀπευθύνθηκε στὸν ἐπίσκοπο μὲ δύο ἐρωτήσεις: 1) νὰ γίνουν τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας, ὅταν μέσα σ' αὐτὴ σκοτώθηκε κάποιος; καὶ 2) νὰ ψαλῇ νεκρώσιμη ἀκολουθία στὸ σκοτωμένο; Ὁ ἐπίσκοπος Νείλος ἀπάντησε καταφατικὰ καὶ στὶς δύο ἐρωτήσεις τοῦ πρίγκηπα⁷.

Τέλος, τὰ δύο τελευταῖα κείμενα (β καὶ γ), εἶναι πιθανὸ νὰ χρησιμοποιήθηκαν ἀργότερα ἀπὸ τὸ Μάξιμο τὸ Γραικό⁸.

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΕΛΛΗΝΟ-ΣΕΡΒΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ (7-10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1976)

Τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Βαλκανιολογικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Βελιγραδίου διοργάνω-

1. «Spiski vладыki Tverskogo Nila, što poslan byl k patriarhu v v Car'gorod». Στὰ Akty sobrannye... Arheograficeskoj ekspedicej, T.I, St. Peterburg 1836, σ. 339. Πρβλ. καὶ N. P. Lihačev, Paleograficeskoe znacenie bumažnyh vodjanyh znakov, μέρος I, St. Peterburg 1899, σ. XXX-XXXII. V. S. Ikonnikov, Opyt russkoj Istoriografii, μέρος II, βιβλίο 2, Κίεβο 1908 [=Βλ. καὶ τ. II, στὴ φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση τῶν ἐτῶν 1891-1908, Osnabruck, Otto Zeller, 1966], σ. 995. S. M. Solov'ev, Istorija Rossii s drevnejših vremen, βιβλίο III, Μόσχα 1960, σ. 333-334.

2. N. P. Lihačev, ὅ.π., σ. XXX-XXXII.

3. N. Nikol'skij, Materialy dlja istorii drevnerusskoj duhovnoj pis'mennosti, 3: Poslanie Nila, episkopa Tver'skogo, k nekoemu vel'moze Georgiju Dmitrievicu o vozdvizenii Presvjatyja i o artose, «Hristianskoe Čtenie» 1909, σ. 1115-1119.

4. V. S. Ikonnikov, ὅ.π., σ. 460.

5. N. Nikol'skij, ὅ.π.

6. Ὁ πρῶτος γιὸς τους, ὁ Βασίλειος Δ', διαδέχτηκε τὸν Ἰβάν Γ' στὸ θρόνο τῆς Μόσχας (1505-1534).

7. Τὸ κείμενο στὰ σλαβονικὰ βρίσκεται στὴ Μόσχα, στὸ Central'nij Gosudarstvennii Arhiv Drevnih Aktov, τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, στὴ Συλλογὴ Mazurin, Φ. 196, ἀριθ. 642, ff 349-350 καὶ δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴν V. G. Brjusova, ὅ.π., σ. 186-187.

8. Πρβλ. V. G. Brjusova, ὅ.π., σ. 182 καὶ 184.

σαν από τις 7 ως τις 10 Νοεμβρίου του 1976 στην Καβάλα το πρώτο κοινό επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Η συνεργασία Έλλήνων και Σέρβων κατά τους άπελευθερωτικούς τους αγώνες, 1804-1830».

Τά οργανωτικά θέματα του Συμποσίου ανέλαβε μία επιτροπή, που την αποτελούσαν οι έξης: Πρόεδρος, ο Καθηγητής Δ. Δελιβάνης. Αντιπρόεδρος, ο Ακαδημαϊκός V. Čubrilović. Γενικός Γραμματέας, ο Διευθυντής του Ι.Μ.Χ.Α. Κ. Μητσάκης. Ταμίας, ή Όλγα Παναγιωτίδου. Μέλη, ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Ι.Μ.Χ.Α. Ι. Παπαδριανός και ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Βαλκανιολογικού Ίνστιτούτου του Βελιγραδίου D. Antonićević.

Η επίσημη έναρξη του Συμποσίου έγινε την Κυριακή, 7 Νοεμβρίου, το πρωί. Χαιρετισμούς προς τους συνέδρους απήθυσαν ο Έπουργός Βορείου Ελλάδος, οι Έκπρόσωποι των δυο Ίδρυμάτων, ο Έκπρόσωπος του Έπουργείου Πολιτισμού και Έπιστημών, καθώς και ο Νομάρχης και ο Δήμαρχος Καβάλας. Μετά την επίσημη έναρξη του Συμποσίου, οι συνέδροι επισκέφθηκαν τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, όπου τους ξενάγησε ο Καθηγητής Σ. Πελεκανίδης και ο Έπιμελητής Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης Χ. Μπακιρτζής.

Οι ανακοινώσεις έγιναν τη Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη, δηλαδή στις 8, 9 και 10 Νοεμβρίου. Τά θέματα, στα όποια αναφέρθηκαν οι ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις του Συμποσίου, ήταν τά έξης:

1. Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων πριν από τις επαναστάσεις (πολιτικές και οικονομικές σχέσεις, Θούρια του Ρήγα Φεραίου στη βιβλιοθήκη του Novi Sad, αυστριακά έγγραφα για τόν Πρωτομάρτυρα αυτών κ.λ.).

2) Η πρώτη σερβική επανάσταση 1804-1813 και οι Έλληνες (ή συμμετοχή των Μακεδόνων και των άλλων Έλλήνων του Σεμλίνου στην επανάσταση, ο Καραγιώργης και ή Φιλική Έταιρεία, ιστορικές μαρτυρίες για την πρώτη σερβική επανάσταση κ.λ.).

3) Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων κατά την περίοδο 1815-1821 (ή δημιουργία της αυτόνομης ήγεμονίας της Σερβίας, ή Φιλική Έταιρεία και οι έπαφές της με τους Σέρβους, τά σχέδια του ήγεμόνα Miloš Obrenović για ή σερβοελληνική συνεργασία, μία ανέκδοτη ελληνική επιστολή για ή δεύτερη σερβική επανάσταση κ.λ.).

4) Σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων κατά την ελληνική επανάσταση 1821-1830 (ή συμμετοχή των Σέρβων και των Μαυροβυνίων στην ελληνική επανάσταση, ή πολιτική του Σέρβου ήγεμόνα Miloš Obrenović έναντι της επαναστατημένης Ελλάδος, ή εξέγερση των Σέρβων ως παράδειγμα για την ελληνική επανάσταση του 1821 κ.λ.).

5) Οι εκκλησιαστικές σχέσεις Σέρβων και Έλλήνων κατά τό 19ο αιώνα.

6) Η άπήχηση των ιστορικών γεγονότων της περιόδου 1804-1830 στον τύπο και στη λογοτεχνία της Ελλάδος και της Σερβίας, και

7) Λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή των επαναστατημένων Έλλήνων και Σέρβων.

Παραθέτουμε πιο κάτω τις εισηγήσεις με ή σειρά που ανακοινώθηκαν. Η λέξη *σερβ.* μέσα σε παρένθεση, που βρίσκεται στο τέλος του τίτλου όρισμένων ανακοινώσεων, σημαίνει ότι οι ανακοινώσεις αυτές έγιναν στη σερβοκρατική γλώσσα: Α. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Η έθνική εξέγερση των Σέρβων ως παράδειγμα για την ελληνική επανάσταση του 1821. Π. Έ ν ε κ κ ί δ η, Η ανάγκη μιάς διπλωματικής έκδόσεως του συνόλου των αυστριακών εγγράφων για τόν Ρήγα Βελεστινλή. Κ. Β α β ο ύ σ κ ο υ, Έκκλησιαστικά σχέσεις Σέρβων και Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τόν 19ο αιώνα. Σ. Γ α ν ρ ι λ ο ν ί ε, Οι καταγόμενοι από ή Μακεδονία Έλληνες και Κουτσόβλαχοι έμποροι του Σεμλίνου και ή πρώτη σερβική επανάσταση (σερβ.). V. K r e s t i ć, Η άπήχηση της ελληνικής επανάστασης στη σερβική λογοτεχνία (σερβ.). Σ τ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, Τό «Γενικόν Σχέδιον» της Φιλικής Έταιρείας και οι έπαφές με τους Σέρβους. D. K n e ž e n i ć, Ό Μέντερνιχ

και ή ελληνική επανάσταση 1821-1829 (σερβ.). Α. Β ρ α ν ο ύ σ η, Θούρια του Ρήγα και του Εικοσιένα σε δύο χειρόγραφα του Novi Sad. Έλληνικά κείμενα και σερβικές μεταφράσεις από τα κατάλοιπα του Jovan Sterija Popović. Ε. Π ρ ω τ ο ψ ά λ τ η, Σέρβοι και Μαυροβούνιοι φιλέλληνες κατά τον αγώνα της ελληνικής ανεξαρτησίας. D. A n t o n i j e v i ć, Οι ένδυμασιές των Σέρβων και των Έλλήνων επαναστατών (σερβ.). V. S t o j a n ĉ e v i ć, Τα σχέδια του ήγемόνα Miloš Obrenović για τη серβοελληνική συνεργασία εναντίον της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας (σερβ.). Σ. Λ ο υ κ ά τ ο υ, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι και Βόσνιοι μαχητές της ελληνικής ανεξαρτησίας 1821-1829. D. L u k a Ć, 'Η Φιλική 'Εταιρεία και ό Καραγιώργης (σερβ.). Β. Σ φ υ ρ ό ρ α, 'Αγνωστοί ειδήσεις για τό επαναστατικό κίνημα του 1807 στην 'Ελλάδα. Ι. Πα πα δ ρ ι α ν ο ύ, 'Η «Ιστορία των Σλαβενο-Σέρβων» του Καστοριανού Τριανταφύλλου Δούκα και ή σημασία της για την πρώτη серβική επανάσταση. M. S t o j a n o v i ć, 'Επαναστατικά τραγούδια των χαϊδούκων, των κλεφτών και των Σουλωτών (σερβ.). Κ. Σ β ο λ ο π ο ύ λ ο υ, 'Ο ελληνικός τύπος απέναντι στο серβικό πρόβλημα, 1804-1830. K. D ž a m b a z o v s k i, Οι Έλληνες στην πρώτη серβική επανάσταση (σερβ.). Α. 'Α γ γ ε λ ο π ο ύ λ ο υ, 'Η εκκλησιαστική χειραφέτησις της Σερβικής 'Ηγεμονίας: Συμβολή εις τας πνευματικές σχέσεις Έλλήνων και Σέρβων κατά την περίοδον 1823-1833. Α. Κ α ρ α θ α ν ά σ η, Μία ανέκδοτη ελληνική επιστολή από τό Novi Sad αναφερόμενη στη δεύτερη серβική επανάσταση (1815). Γ. Β ο ύ ρ η, Γεώργιος Παπάγολου: 'Ενας 'Ηπειρώτης στην ύπηρεσία του Σέρβου ήγемόνα Miloš Obrenović.

Στό τέλος ό Πρόεδρος του Ι.Μ.Χ.Α., Καθηγητής Δ. Δελιβάνης, έκανε άνασκόπηση των έργασιών του Συμποσίου.

Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου
του Αίμου

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ

ΔΥΟ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΟΧΩΡΟΥΔΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημοσιεύομε παρακάτω δύο έγγραφα, ανέκδοτα από όσο γνωρίζομε, που μās παρεχώρησε ό κ. Σωτήριος Τόλης, κάτοικος Νεοχωρούδας Θεσσαλονίκης. Για την ακρίβεια πρόκειται για αντίγραφα δύο επιστολών: 1) «...των έγκριτοτέρων του χωρίου Νεοχωρούδα, κατά Φεβρουάριον του 1888» προς τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, και 2) της Μουχαροδημογεροντίας του ίδιου χωριού προς τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Στην πρώτη επιστολή οι έγκριτοτέροι κάτοικοι της Νεοχωρούδας παρακαλούν τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, νά μη χειροτονήση ιερέα τον 'Αντώνιο, γιό του κουτζάμπαση Χρήστου Ουζούν, γιατί ό 'Αντώνιος αυτός «ύπάρχει άμαθής» στά της θρησκείας, είναι γιός «τοσουτον άδίκου πατρός» και ακόμα θέλει νά εξαγοράση την ιερωσύνη με χρήματα.

Με τη δεύτερη επιστολή ή Μουχαροδημογεροντία της Νεοχωρούδας προσφεύγει τό 1907 «πρός την Μητέρα Μεγάλην του Χριστού 'Εκκλησίαν» και παρακαλεί «θερμώς και μετά δακρύων νά περιφουρήση τά δίκαιά» της, γιατί ή τουρκική διοίκηση ζητεί τά κλειδιά της εκκλησίας, γιά νά τά παραδώση στους σχισματικούς, που άριθμητικά ύστεροδν κατά πολύ των έλληνοφρόνων κατοίκων του χωριού. Είναι συγκινητική ή σθεναρή αντίσταση—γνωρίμη άλλωστε σ' όλόκληρη την Μακεδονία την εποχή αυτή—των κατοίκων της Νεοχωρούδας νά κρατήσουν την ελληνικότητά τους και τη θρησκεία των πατέρων τους.

1

Παναγιώτατε Δέσποτα

'Εξαίφνης άκούομεν ότι τινες των χυδαίων του χωρίου μας συνενοίμενοι μετά του όμοίου αυτών Κουτζάμπαση κυρίου Χρήστου Ουζούν έλθόντες εις την Ι. Μητρόπολιν ζητοῦσιν